

فهرست

۱۱	مقدمه نویسنده.....
۱۷	یادداشت سوسن تسلیمی.....
۲۳	یادداشت سیروس تسلیمی.....
۳۵	فصل اول: سال شمار زندگی.....
۴۱	فصل دوم: تسلیمی و تئاتر.....
۴۳	نُه سال نخست.....
۴۳	بررسی فعالیت‌های تئاتری ۴۸-۵۷.....
۵۷	مرگ یزدگرد؛ یک سال بعد + سال ۵۹، دو نامهٔ محرمانه.....
۶۵	فصل سوم: تحلیلی اجمالی بر شش فیلم.....
۶۷	مقدمه.....
۶۹	چریکهٔ تارا؛ حدیث بی‌قراری موج‌ها.....
۷۹	مرگ یزدگرد؛ نمایش قدرت و حس، جدال رود با کوه.....
۸۷	مادیان؛ مرز میان عشق و خشونت.....
۹۳	طلسم؛ آن شب سفید قصر مخوف.....

باشو، غریبه کوچک؛ بزرگ مادر ابدی ازلی زمین ۱۰۱

شاید وقتی دیگر؛ دویدن میان توهم و واقعیت ۱۱۱

فصل چهارم: تسلیمی در سوئد ۱۲۱

نامه‌ای بدون گیرنده ۱۲۷

فصل پنجم: گزیده حرف‌های هنرمند ۱۲۹

کودکی ۱۳۱

فصل ششم: تسلیمی از نگاه دیگران ۱۸۱

رضا بابک ۱۸۳

بهرام بیضائی ۱۹۷

آتیلا پسیانی ۲۲۵

کارگاه شفاف بازیگری ۲۲۵

پرویز پورحسینی ۲۳۱

تثاثر تجربی ۲۳۱

امین تارخ ۲۳۷

علی ژکان ۲۴۹

داریوش فرهنگ ۲۶۱

حسین محجوب ۲۷۳

محمدعلی نجفی ۲۸۷

فصل هفتم: مقالات ۲۹۷

از توانایی تا نبوغ: امیر پوریا ۲۹۹

الهه مهر، حدیثی غم‌انگیز: شهرام جعفری نژاد ۳۰۷

جلوه‌ای از بازی تسلیمی در باشو: شهرام جعفری نژاد ۳۱۵

جلوه‌های نمایش‌گرانه بازیگری بی‌بدیل: بهزاد عشقی ۳۲۱

بازیگر مؤلف: رامتین شهبازی ۳۳۹

ترس مرا فرا گرفته است. آیا دلم کبوتری است؟: روزبه حسینی ۳۵۱

فصل هشتم: فیلم‌شناسی ۳۶۱

چریکه تارا ۳۶۳

مرگ یزدگرد ۳۶۷

مادیان ۳۷۱

طلسم ۳۷۴

باشو، غریبه کوچک ۳۷۷

شاید وقتی دیگر ۳۸۳

فصل نهم: کتاب‌شناسی ۳۸۹

مقدمه نویسنده

این کتاب مجموعه‌ای از نوشته‌های من است که در طول سال‌های گذشته در مجله‌های مختلف و در وبسایت‌های مختلف منتشر شده است. این کتاب به عنوان یک راهنما و منبع برای علاقه‌مندان به بازیگری و فیلم‌شناسی در نظر گرفته شده است. امید است که این کتاب بتواند به شما در شناختن بازیگران و فیلم‌ها کمک کند. نویسنده: شهرام جعفری نژاد

درخشش یک جفت چشم روشن در قاب سیاهِ روسریِ چهره‌ای که مقابل شیخ حسن جوری نشسته بود. چشم‌ها مرا مقابل خود نگه می‌داشت و نمی‌گذاشت چشم از آن بردارم. چشم‌ها می‌گفتند که زن عاشق شیخ حسن جوری است. یادم می‌آید که از مادرم نامش را پرسیدم و این نام در ذهنم باقی ماند و حک شد: سوسن تسلیمی.

آن زمان، شاید هرگز تصور نمی‌کردم روزی کتابی در باره‌اش بنویسم. در نوجوانی موفق شدم هر شش فیلمی را که بازی کرده بود، بینم اما فیلم‌های تئاتری که در دوران طلایی تئاتر ایران، هسته مرکزی آن بود، موجود نبود و نیست. در دانشکده هنر و معماری هم که درس تئاتر می‌خواندم، هیچ اثری از آثار تئاتری او نبود؛ نه حتا یک عکس یا یک بروشور و البته هیچ کتابی در تحلیل و نقد بازی‌های او و حتا بیوگرافی‌اش. سوسن تسلیمی هیچ‌جا نبود جز در نوار سلولوییدی آرشیو فیلم‌خانه‌ها و نوار حافظه دوستان و همکارانش. من در این مجموعه، سوسن تسلیمی را در ذهن آدم‌های اطرافش جستجو کرده‌ام؛ ورودی‌های کنکور تئاتر سال ۱۳۴۸ دانشکده هنرهای زیبا؛ همبازی‌های او در این شش فیلم؛ کارگردان‌هایی که او را برای ایفای شخصیت مورد نظر خود انتخاب کرده بودند و آن‌هایی که قبل از همدانشگاهی و همکار بودن، دوست او بودند. در این گفتگوها، جواب بسیاری از پرسش‌هایم را یافتم، و پرسش‌های دیگری در ذهنم شکل گرفت. همه آن‌ها، در گرو جادویی بود که اگر معمای آن حل می‌گشت، دیگر جادو نبود. پس مرا هم از تحلیل جادو معاف کنید. اگرچه برای نزدیکی به او، شیوه و سبک بازی‌هایش، تلاش بسیار کردم.

من دو مشخصه بارز شخصیت سوسن تسلیمی را الگوی تهیه و نوشتن این کتاب قرار دادم: سادگی و بی‌ادعایی؛ وقتی از آن سوی گوشی گفت: «چقدر دلم برای همه تنگ شده، چقدر دوست داشتم بیشتر در

ایران بمانم و فیلم بازی کنم، سلام مرا به همه همکاران و دوستانم برسان...» من به بار علمی و تکنیکی کتاب پیش رو به اندازه شناخت شخصیت و عملکرد سوسن تسلیمی در آن سال‌ها توجه نکردم. حضور او در ذهن من، حضوری نوستالژیک است و این نوستالژی در ذهن همسلمان او بیش‌تر نمود دارد.

به عمد از به کار بردن عبارات پرطمطراق و ثقیل و مطالب پیچیده پرهیز کرده‌ام و سعی کرده‌ام ساده و روشن به دور از تئوری‌های رایج که به کرات با آن‌ها برخورد کرده‌ایم، به تحلیلی موجز و ریزبینانه برسیم و البته ادعایی هم ندارم. اگرچه مقوله نقد بازیگری در ایران ناشناخته و بسیار نوپاست، اما چاپ کتاب‌هایی در باره سبک‌های بازیگری و تحلیل بازی بازیگران بزرگ دنیا در این چند سال اخیر مرا واداشت راهی متفاوت در پیش گیرم. با تقسیم‌بندی کلی دو بخش پرسونا و شگردها اما با توضیح سکانس‌ها و خردتر از آن پلان‌ها، شش فیلم (به غیر از سریال سربداران که نسخه‌ای از آن را نیافتم)، که تعداد بسیار کمی برای تحلیل بازی یک بازیگر هم هست، بازی او را نقد و بررسی کرده‌ام، البته اگر بتوان اسم آن را نقد گذاشت، چرا که نقد بازی سوسن تسلیمی، جدا از آن‌که از بضاعت ذهنی من بالاتر است، اصولاً کار مشکلی است. او بازیگری است ژنی و به همان شدت تکنیکی؛ بازیگری که شیوه برون‌گرا و درون‌گرا را توأمان اجرا می‌کند. او بازیگری تلفیقی است. بازی او را می‌توان از جنبه‌های مختلف نقد و بررسی کرد، از جمله نقد روان‌شناسانه، نقد زیبایی‌شناسانه، نقد جامعه‌شناسانه و... اما جمع تمام این وجوه از حوصله این کتاب خارج بود.

نمی‌دانم شما خواننده این کتاب چقدر از مشکلاتی آگاهید که بر سر راه یک دانشجو، کارگردان و بازیگر و بالاخره محقق و علاقه‌مند به تئاتر وجود دارد. اگر امکان سفر به خارج از ایران را نداشته باشید، نه تنها از